

De Johnny Joker methode

Een speelse aanpak voor gezonde tanden bij kinderen

Cariës is een van de meestvoorkomende leefstijlziekten ter wereld en heeft grote gevolgen voor de mondgezondheid van kinderen, maar ook voor hun gezondheid op latere leeftijd. Om deze ziekte te voorkomen, is het belangrijk om op tijd met preventie te beginnen. Jong geleerd is immers oud gedaan. We spraken met Marnix Hoppener en Marit Verschuuren over Johnny Joker, een methode die kinderen (tot ongeveer 12 jaar) op een speelse manier helpt om hun tanden gezond te houden.

Marnix Hoppener studeerde geneeskunde en promoveerde in het AMC bij de vakgroep vasculaire geneeskunde. In 2005 verruilde hij zijn werk in het ziekenhuis voor de ontwikkeling van preventieprogramma's. Dit leidde in 2012 tot de lancering van de Johnny Joker methode. Marit Verschuuren, mondhygiënist en trainer, ondersteunt mondzorgverleners bij het gebruik van Johnny Joker en geeft daarnaast trainingen in motiverende gespreksvoering en Gewoon Gaaf. Als secretaris van de Nederlandse Vereniging voor Kindertandheelkunde (NVvK) zet ze zich in voor goede mondzorg voor kinderen.

Hoe is Johnny Joker ontstaan?

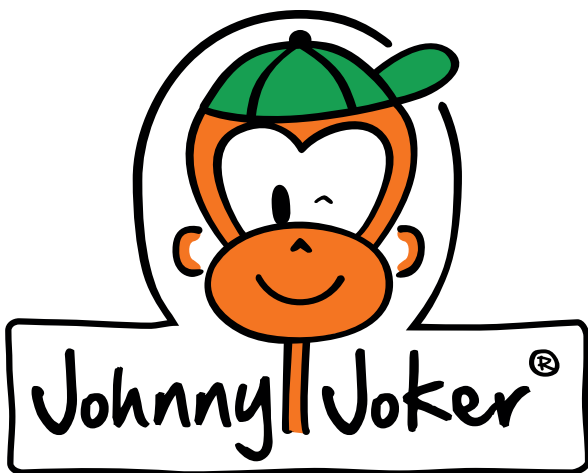
Marnix: "Het afleren van ongezond gedrag is nog niet zo gemakkelijk, omdat het vaak al ingeslepen is. Daarom kun je beter zo vroeg mogelijk beginnen met aanleren van gezond gedrag. Met een karakter als Johnny Joker krijg je op een leuke en luchtige manier contact met de jonge doelgroep. De nadruk wordt

niet gelegd op wat er fout gaat, maar juist op wat goed gaat en wat nog beter kan.

Ik merkte dat de richtlijnen vaak nog onvoldoende werden toegepast en dat er manieren waren om dit effectiever aan te pakken. We hebben toen als het ware een mix gemaakt van wetenschappelijk onderzoek en deze op een leuke manier in een methode verwerkt. Denk bijvoorbeeld aan de KIMO Richtlijn Mondzorg voor Jeugdigen, inzichten over gedragsverandering, de richtlijnen van het Voedingscentrum en elementen van gamification.

We zijn gestart met een boekje voor tandenpoetsen en toen kwam er een tandarts die vroeg of we nog meer materiaal konden ontwikkelen, en zo is het gaan rollen. De Johnny Joker methode wordt nu in zo'n 200 praktijken in Nederland gebruikt."

Marit vult aan: "Naast het preventieve karakter van de mondzorg, zijn wij de enige discipline in de zorg die kinderen hun hele leven lang regelmatig zien,

Wat maakt de Johnny Joker methode anders dan de klassieke aanpak in de mondzorg?

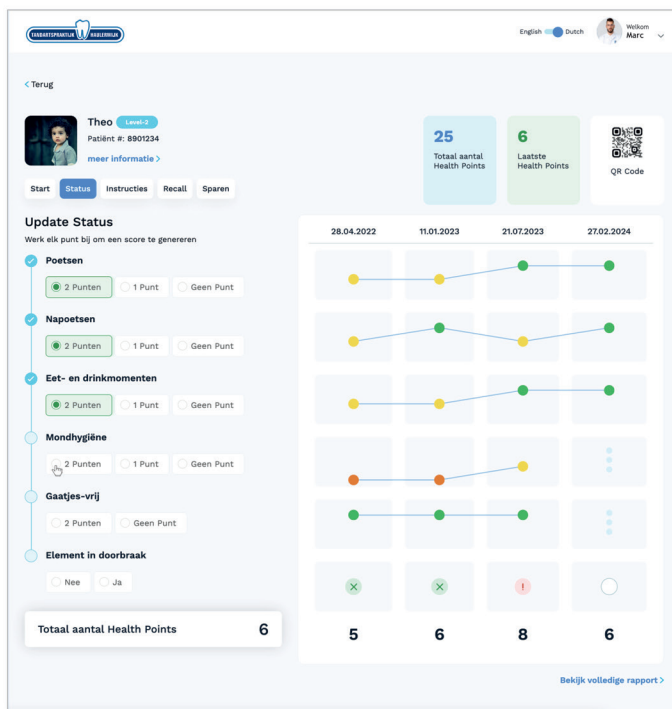
Marnix: “Zorgverleners worden opgeleid om de vinger zo snel mogelijk op de zere plek te leggen, maar we vergeten vaak dat we de patiënt hierin moeten meenemen. Als je de patiënt direct vertelt wat er niet goed gaat, dan schikt hij zich een hoedje. Het wordt een heel ander gesprek als je ook de 95% wat goed gaat benadrukt, vooral bij kinderen. De vertaalslag naar wat er niet goed is, draait Johnny om. In plaats van risicopunten scoren, kun je gezondheidspunten scoren. Dit is een kleine nuance, maar maakt een groot verschil voor de patiënt. Bovendien is bij de klassieke aanpak vaak het geval dat de mondzorgverlener heel goed weet wat er aan de hand is, maar dat de patiënt het niet altijd begrijpt en weet wat hij moet doen. Krachtige preventie- en communicatie-tools kunnen daarbij helpen.”

Marit: “Wij kunnen met de beste bedoelingen een heel verhaal vertellen en instructies in de mond geven, maar 9 van de 10 keer doet de patiënt er niets mee als hij het grotere plaatje niet ziet. Bij de klassieke aanpak gaan kinderen naar poetsles, maar dat leidt vaak tot negativiteit, er wordt vooral gezegd wat beter moet, zonder in te gaan op de motivatie of het waarom. Dan wordt het al snel belerend.”

Hoe spreekt Johnny Joker de motivatie van kinderen dan wél aan?

Marnix: “Deze methode is eenvoudig en inzichtelijk. We hebben de richtlijnen teruggebracht naar vijf thema’s: poetsen, napoetsen, eet- en drinkmomenten, mondhygiëne en de aanwezigheid van gaatjes, en dit visueel weergegeven. In de behandelkamer draait het om de samenwerking tussen ouder, kind en mondzorgverlener. Samen geef je punten aan de thema’s, en daaruit komt een cijfer. Dit wordt gedaan op een fysieke of digitale puntenkaart. Zo zien het

WEB APP IN MONDZORG PRAKTIJK

Maak nu **gratis account** aan!
app.johnnyjoker.com

Scan mij

meestal twee keer per jaar. Juist daarom hebben wij de kans om al op jonge leeftijd het gesprek aan te gaan, dit op te volgen en bij te sturen waar nodig.”

kind en de ouder meteen wat goed gaat en waar nog te verbeteren valt. Dit cijfer is dus niet alleen voor het interne dossier. Met een motiverende gespreksvoering bespreekt de mondhygiënist of preventieassistent waar nog punten te behalen zijn, en zo kom je samen tot een plan.”

Marit: “Vanmorgen had ik nog een meisje van 4,5 jaar met een gaatje. Ik vroeg haar moeder wat zij dacht dat de reden was voor het gaatje. Door samen die punten te bespreken, kreeg haar moeder veel meer inzicht in wat cariës is, en ze gaf aan dat ze dit echt wil voorkomen bij haar dochter. Als mondzorgverlener zijn we vaak geneigd om top-down te zeggen: ‘je moet gewoon beter poetsen’. Maar nu zag de moeder zelf waar het misging en wat ze kan doen om de volgende keer geen gaatje te hebben.”

Marnix: “Precies, je leert mensen competenties aan. Uit onderzoek weten we dat mensen gemotiveerd raken als ze een gevoel van autonomie hebben. Daarnaast is het belangrijk om echt verbinding te creëren met het kind en de ouders, want zonder die verbinding nemen ze vaak niets van je aan. Je wilt dus voorkomen dat een ouder in een hoekje op zijn smartphone zit te scrollen; het is belangrijk dat ze actief betrokken zijn in het gesprek en begrijpen hoe ze zelf kunnen bijdragen aan de gezondheid van hun kind.”

Welke tools zet deze methode nog meer in naast de puntenkaart?

Marnix: “De puntenkaart is de rode draad van deze methode. Op bepaalde thema’s wordt uiteraard minder goed gescoord. Voor elk thema hebben we daarom verschillende communicatietools ontwikkeld die achtergrondinformatie geven en bepaalde competenties aanleren. In samenwerking met de Radboud Universiteit hebben we bijvoorbeeld verschillende instructiekaarten gemaakt. Deze kaarten bevatten korte zinnen, leuke plaatjes en richten zich op één thema. Op basis van het gesprek met ouder en kind wordt een thema gekozen waar ze aan willen wer-

ken. Dat kan bijvoorbeeld ‘eet- en drinkmomenten’ zijn. Daarnaast hebben we ook interactieve tools, zoals het waterspel voor thuis.”

Marit: “Ik vind het waterspel zo leuk, omdat het echt een competitie is. Voor een kind dat geen water lust, maak je er gewoon iets feestelijks van, en dan wordt het ineens veel makkelijker om water te drinken. Als we dus onze communicatie wat positiever maken en ouders leuke, nuttige ideeën meegeven om thuis aan de mindset van hun kind te werken, helpt dat enorm. Uiteindelijk moeten ze het thuis, achter de voordeur, doen.”

Marnix: “De zorgvraag neemt toe en het aantal zorgverleners neemt af. Dus als wij ouders een rol kunnen geven in het zorgproces en de preventie meer thuis kunt laten plaatsvinden, is dat een enorme winst. Daarom hebben we onlangs een app voor ouders ontwikkeld, waarin zij kunnen zien aan welke thema’s ze met hun kind kunnen werken en hoe.”

Wat zijn de voordelen van de Johnny Joker methode?

Marit: “Allereerst helpt Johnny Joker mondzorgverleners om de KIMO Richtlijn uit 2020 toe te passen. Een aanbeveling daarin is Gewoon Gaaf van het Ivoeren Kruis. Daarnaast merk ik dat mondzorgverleners het lastig vinden om ouders de 3e of 4e afspraak te laten maken. Ouders zien het als een soort poetsles of als straf als het minder goed gaat. Ze stoppen de afspraken, omdat ze het idee hebben dat hun kind het niet nodig heeft.

Met Johnny Joker wordt dit makkelijker. Je weet waar je de focus moet leggen tijdens het consult en kunt op een objectieve en motiverende manier met ouders in gesprek gaan. Dankzij de positieve aanpak en handige tools blijven ouders gemotiveerd om afspraken te maken. Daarnaast geven ouders aan dat ze thuis wat minder te vechten hebben met hun kind, doordat het tandenpoetsen gewoon leuk wordt gemaakt. En kinderen accepteren sneller gezonde keuzes. Door Johnny snappen ze waarom je bijvoorbeeld

beter water kunt nemen dan appelsap. En we hebben het nu wel over kinderen, maar bij volwassenen pak ik ook vaak de cariëskaart erbij, zodat ze zien wat er aan de hand is.”

Hoe kunnen zorgteams de methode succesvol implementeren in hun praktijk?

Marnix: “We nemen de ouders mee in verandering, maar die verandering hebben we ook te maken als zorgprofessional. Je kan wel mooie tools gebruiken, maar je moet ook weten hoe je ze effectief inzet. Daarom geeft Marit training aan het hele praktijkteam, zodat iedereen begrijpt wat we aan het doen zijn als het gaat om preventie.”

Marit: “De cursus ‘Preventieve mondzorg voor kinderen met Johnny Joker’, die ik geef bij Dental Best Practice, bestaat uit een basistraining en masterclass. De basistraining duurt een dag, waarin je de methode gaat aanleren en leert hoe je mensen motiveert met motiverende gespreksvoering. Na 3-6 maanden kom je terug en gaan we gezamenlijk bespreken wat je eerste ervaringen zijn met Johnny Joker, waar je tegenaan loopt en hoe je dit kunt verbeteren.”

Marnix voegt daaraan toe: “Het mooie is dat de training geaccrediteerd is voor alle beroepsgroepen in de mondzorg.”

Met Johnny Joker naar een gezonde toekomst

De Johnny Joker methode biedt tandheelkundige teams de mogelijkheid om vanaf jonge leeftijd op een speelse, positieve manier aan preventie te werken. Door ouders een actieve rol te geven, de focus te leggen op wat goed gaat en tools zoals de puntenkaart en instructiekaarten te gebruiken, verandert de dynamiek in de behandelkamer. Dit motiveert zowel kinderen als ouders om actief aan de mondgezondheid te werken.

Marit: “En om een link te maken met het thema van dit nummer, parodontologie; kinderen die gezond gedrag hebben aangeleerd, hebben later hopelijk minder last van parodontitis. Ze leren hoe ze plaque onder controle houden en een gezonde leefstijl aanhouden, wat kan helpen ontstekingen te vermijden.”

Marnix stemt in: “Dit is inderdaad de kern van wat we doen. Laat ik het vertalen naar het vak waarin ik ben opgeleid: een hartinfarct is niet het begin van een ziekte, maar het resultaat van een ziekteproces dat al 20 jaar aan de gang is. Door in een vroege fase cholesterol, bloeddruk en gewicht onder controle te houden, voorkom je dat het zover komt. Hetzelfde geldt voor parodontitis. Het is een proces dat jaren speelt, en dat kun je stapje voor stapje voorkomen.”

Marit sluit af: “Johnny Joker maakt je werk als mondzorgverlener niet alleen makkelijker, maar ook leuker. Door je communicatie te veranderen, merk je dat mensen wel ineens luisteren naar je advies en terugkomen voor een vervolgspraak.” **d**

Links

www.mondgezondheidscheck.nl
www.johnnyjoker.com
www.dentalbestpractice.nl
www.cariesvrij.nu